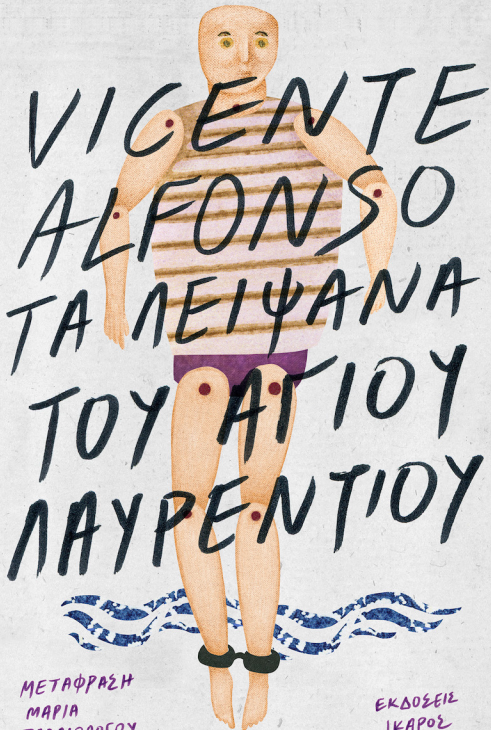

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ
ΜΑΡΙΑ
ΠΑΡΑΙΟΛΟΓΟΥ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΙΚΑΡΟΣ

ΤΑ ΛΕΙΨΑΝΑ
ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΥ

Τίτλος πρωτοτύπου: *Huesos de San Lorenzo*

© Vicente Alfonso, 2015

© για την ελληνική έκδοση Εκδόσεις Ίκαρος, 2017 σε συμφωνία με το λογοτεχνικό πρακτορείο VicLit.

Μετάφραση από τα ισπανικά: Μαρία Παλαιολόγου

Επιμέλεια: Δημήτρης Παπακώστας

Σχεδιασμός - Εικονογράφηση εξωφύλλου: Χρήστος Κούρτογλου

Στοιχειοθεσία - Σελιδοποίηση: Εκδόσεις Ίκαρος

Εκτύπωση: Μητρόπολις Α.Ε.

Βιβλιοδεσία: Ηλ. Μπουντάς - Π. Βασιλειάδης Ο.Ε.

Απαγορεύεται η αναδημοσίευση ή αναπαραγωγή του παρόντος έργου στο σύνολό του ή τμημάτων του με οποιονδήποτε τρόπο, καθώς και η μετάφραση ή διασκευή του ή εκμετάλλευσή του με οποιονδήποτε τρόπο αναπαραγωγής έργου λόγου τέχνης, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 2121/1993 και της Διεθνούς Σύμβασης Βέρνης-Παρισιού, που κυρώθηκε με το ν. 100/1975. Επίσης απαγορεύεται η αναπαραγωγή της στοιχειοθεσίας, της σελιδοποίησης, του εξωφύλλου και γενικότερα όλης της αισθητικής εμφάνισης του βιβλίου, με φωτοτυπικές ή οποιεσδήποτε άλλες μεθόδους σύμφωνα με το άρθρο 51 του ν. 2121/1993.

Πρώτη έκδοση: Οκτώβριος 2017

ISBN 978-960-572-194-7

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΙΚΑΡΟΣ • ΒΟΥΛΗΣ 4, 105 62 ΑΘΗΝΑ • Τ: 210 3225152 • www.ikarosbooks.gr

Vicente Alfonso

ΤΑ ΛΕΙΨΑΝΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΥ

Μετάφραση:
Μαρία Παλαιολόγου

ΙΚΑΡΟΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΜΠΑΙΝΟΝΤΑΣ ΣΤΟ ΠΝΕΥΜΑ	
ένα νούμερο απόδρασης	15
ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ Ι	
η περίπτωση του Ρώμου Αγιάλα	20
Η «ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΓΟΥΛΙΑ» Ι	
το απόγευμα του παιχνιδιού	27
ΤΑ ΔΕΙΨΑΝΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΥ Ι	
τα ίχνη της Μικρής	34
ΑΝΟΙΧΤΟΣ ΦΑΚΕΛΟΣ Ι	
η κηδεία των διδύμων	40
AD MAIOREM DEI GLORIAM Ι	
φωτιά στη γαλαρία	42
ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΙΙ	
ο Ρώμος Αγιάλα συστήνεται	45
ΓΡΑΜΜΑ ΣΤΟΝ ΔΟΝ ΜΠΕΡΝΑΡΝΤΟ Ι	
τάφοι κεκονιαμένοι	53
ΗΜΕΡΑ ΕΠΙΣΚΕΨΗΣ Ι	
σύλληψη στα σύνορα	58
ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΙΙΙ	
ο όρος της Μάγδας	61

Η «ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΓΟΥΛΙΑ» II	
ένας ελλιπής φάκελος	65
ΤΑ ΔΕΙΨΑΝΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΔΑΥΡΕΝΤΙΟΥ II	
η υπόσχεση του Μποράδο	75
ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ IV	
ολόιδιοι αλλά διαφορετικοί	82
AD MAIOREM DEI GLORIAM II	
η νύχτα των Αποστόλων	91
ΓΡΑΜΜΑ ΣΤΟΝ ΔΟΝ ΜΠΕΡΝΑΡΝΤΟ II	
μισή αλήθεια	97
ΔΙΣΤΗΛΟ ΣΤΟΝ ΚΙΤΡΙΝΟ ΤΥΠΟ	103
ΗΜΕΡΑ ΕΠΙΣΚΕΨΗΣ II	
εργαστήρι ζωγραφικής	105
ΤΑ ΔΕΙΨΑΝΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΔΑΥΡΕΝΤΙΟΥ III	
η Μικρή και τα μυστήριά της	110
ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ V	
μια αναπάντεχη επίσκεψη	117
AD MAIOREM DEI GLORIAM III	
αναμνήσεις από την Τάνια	121
ΓΡΑΜΜΑ ΣΤΟΝ ΔΟΝ ΜΠΕΡΝΑΡΝΤΟ III	
η προϊστορία του δικαστή	128
ΓΡΑΜΜΑ ΑΠΟ ΤΟ ΤΟΠΟΛΟΜΠΑΜΠΟ	
ο Ισμαήλ χτυπά	129
ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ VI	
επαναλαμβανόμενοι εφιάλτες	142

ΤΑ ΛΕΙΨΑΝΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΥ IV	
σάπιες μέρες	149
ΤΟΠΟΛΟΜΠΑΜΠΟ:	
από το όνειρο στον εφιάλτη	163
ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ VII	
οστά γεμάτα αλάτι	170
ΑΝΟΙΧΤΟΣ ΦΑΚΕΛΟΣ II	
η εκδοχή της Μάγδας	179
ΗΜΕΡΑ ΕΠΙΣΚΕΨΗΣ III	
ούτε ίχνος του Ρωμύλου	193
AD MAIOREM DEI GLORIAM IV	
η αλήθεια θα μας ελευθερώσει	196
Η «ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΓΟΥΛΙΑ» III	
διευκρινίσεις για το χάος	203
ΗΜΕΡΑ ΕΠΙΣΚΕΨΗΣ IV	
στα σπήλαια της μνήμης	208
ΤΑ ΛΕΙΨΑΝΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΥ V	
η Μικρή ακούει τις δεήσεις	222
ΗΜΕΡΑ ΕΠΙΣΚΕΨΗΣ V	
ο δον Μπερνάρντο ψυχορραγεί	227
ΑΝΟΙΧΤΟΣ ΦΑΚΕΛΟΣ III	
συζητήσεις κεκλεισμένων των θυρών	235
Η ΣΥΚΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΣΤΑΧΤΕΣ	242
ΚΙ ΑΛΛΑ ΤΑΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΥΓΝΩΜΟΣΥΝΗ ΓΙΑ	245

Για την Ιλιάνα Ολμέδο

Φυσικά, καλύτερα θα ήταν να μην υπήρχαν όλα αυτά, αυτή η αξιοθρήνητη κατάσταση, αυτοί οι δίδυμοι... Να τα πάρει και να τα σηκώσει ο διάβολος όλα! Τι χρειάζονται; Τι χρειάζονται όλα αυτά, είχαμε εδώ κάποια ιδιαίτερη περίπτωση που δεν σηκώνει καμιά αναβολή; Θεέ μου! Εδώ ο διάβολος έβαλε το χεράκι του!

ΝΤΟΣΤΟΓΙΕΦΣΚΙ, Ο σωσίας
(μτφρ. Δημ. Τριανταφυλλίδης)

ΜΠΑΙΝΟΝΤΑΣ ΣΤΟ ΠΝΕΥΜΑ

ένα νούμερο απόδρασης

Πάρας, Κοαουίλα, 10 Αυγούστου του 1995

Η πραγματικότητα είναι μία· οι αναγνώσεις της, άπειρες. Ο μάγος και το κοινό του διαθέτουν διαφορετικές ερμηνείες για τα γεγονότα. Για τους θεατές, η παράσταση είναι μοναδική και ανεξήγητη: μια στιγμή πίστης. Για κείνον που εκτελεί το τρικ, αντιθέτως, μαγεία είναι η ακρίβεια, η πρόβα. Η ευχέρεια που έχει επιτευχθεί χάρη στην επανάληψη των κινήσεων. Η γνώση της τεχνικής, αυτού του παρασκηνίου από ελατήρια και γρανάζια, έχει εξαιρετικά υψηλό κόστος για το μάγο: τον μεταμορφώνει σε σκεπτικιστή. Από την άλλη μεριά όμως του επιτρέπει να κάνει τους άλλους να πιστέψουν.

Το πρωί της Πέμπτης οι εορτασμοί βρίσκονται στο απόγειο. Όπως κάθε χρόνο, οι δρόμοι είναι γεμάτοι ξωμερίτες. Μαγνητισμένοι απ' αυτούς, φτάνουν όσοι πουλάνε φαγητό και φτηνοπράγματα, οι πλανόδιοι μουσικοί. Ποτήρια κρασιού περνάνε από χέρι σε χέρι, σταφύλια παντού: σε καφάσια και κόφες, σε χειράμαξες, κεντημένα στα φορέματα των κοριτσιών που θα πατήσουν τα πρώτα τσαμπιά. Στο πρόθυρο μια γυναίκα προσφέρει εικονίτσες, κομποσκοίνια, εσταυρωμένους. Ο αέρας μυρί-

ζει στάχτη: εκεί που χτες το βράδυ έκαιγαν φωτιές, τώρα υπάρχουν μονάχα κάρβουνα. Σκυλιά που σκαλίζουν τα σκουπίδια. Στην είσοδο της ασιέντας,¹ ένα πανό ανακοινώνει:

Ο ΜΕΓΑΛΟΣ ΠΑΔΙΓΙΑ, ΜΑΓΟΣ ΕΞ ΑΝΑΤΟΛΗΣ.

ΔΕΙΤΕ ΤΟ ΑΛΟΓΟ ΝΑ ΕΞΑΦΑΝΙΖΕΤΑΙ

ΑΠΟ ΤΗ ΣΚΗΝΗ!

Η ΜΙΚΡΗ ΚΑΝΤΕ,

ΜΑΝΤΙΣΣΑ, ΚΑΤΟΧΟΣ ΤΩΝ ΜΥΣΤΙΚΩΝ

ΤΟΥ ΠΑΡΕΛΘΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΜΕΛΛΟΝΤΟΣ.

ΔΕΕΙ ΤΑ ΧΑΡΤΙΑ.

Και στην ίδια ανακοίνωση, στο κάτω μέρος, η πρόκληση:

ΧΟΥΑΝ ΜΠΟΡΑΔΟ, ΜΑΕΣΤΡΟΣ ΤΩΝ ΑΠΟΔΡΑΣΕΩΝ.

ΔΕΝ ΤΟΝ ΣΤΑΜΑΤΑΕΙ ΤΙΠΟΤΑ!

ΚΑΛΕΙΤΑΙ ΤΟ ΑΞΙΟΤΙΜΟ ΚΟΙΝΟ ΝΑ ΦΕΡΕΙ

ΛΟΥΚΕΤΑ, ΣΚΟΙΝΙΑ, ΑΛΥΣΙΔΕΣ, Ο,ΤΙ ΕΠΙΘΥΜΕΙ.

ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ 10 ΤΟ ΠΡΩΙ ΚΑΙ 6 ΤΟ ΑΠΟΓΕΥΜΑ

Μέσα στην αίθουσα όλα είναι έτοιμα: τα παράθυρα, καλυμμένα μ' εφημερίδες, αφήνουν να περνάει ένα ρυπαρό φως. Ένα μέτρο πάνω από τη σκηνή κρέμεται ένα από κείνα τα πορτοκαλιά ντεπόζιτα που χρησιμοποιούν οι ανθρακωρύχοι του Μούσκικς για να κατεβαίνουν στα πηγαδάκια του κάρβουνου. Από δυο τηλεβόδες, εξασθενημένους απ' το πηγαινέλα σε δρόμους

1. Hacienda: πολύ μεγάλο αγρόκτημα, μπορεί να συμπεριλαμβάνει κατοικίες, βοηθητικούς χώρους, καλλιέργειες, ακόμη και ναό. (Σ.τ.Μ.)

και δρομάκια, ακούγεται ο *Χορός των ιπποτών* του Προκόφιεφ.

Με παντελόνι τζιν και λευκό πουκάμισο, ο Χουάν Μποράδο ανεβαίνει στη σκηνή. Είναι ένα παλικάράκι. Ντυμένος στα λευκά, ο Παδίγια –ο Μεγάλος Παδίγια– τον ακολουθεί. Ο γερο-μάγος σηκώνει τα χέρια του και η μουσική σταματάει. Η σιωπή διακόπτεται μονάχα από τους εξωτερικούς θορύβους: τύμπανα, στριγκλιές μικρών παιδιών, τρακατρούκες· ένας μικροπωλητής φωνάζει: Παγωτό ξυλάκι! Δεμόνι, καρύδα, ταμάρινδος!²

Ο Παδίγια ζητάει εθελοντή. Ανάμεσα στο κοινό υψώνονται δυο-τρία χέρια: διαλέγει μια κυρία χοντρή κι αχτένιστη που σηκώνει τα χέρια της. Της ζητάει ν' ανέβει στη σκηνή.

«Καλησπέρα, κυρία μου. Πώς ονομάζεστε;»

«Ντολότες».

«Μπορώ να σας λέω δόνια Λόλα, έτσι δεν είναι; Σας παρουσιάζω τον Χουάν Μποράδο».

Η γυναίκα κι ο μάεστρος των αποδράσεων χαιρετιούνται.

«Λοιπόν, δόνια Λόλα, δείξτε μας τι φέρατε», ζητά ο μάγος.

Η γυναίκα δείχνει μια αλυσίδα με κρίκους όχι ιδιαίτερα χοντρούς, σκουριασμένους.

«Αχ, κυρία μου, απ' αυτή την αλυσίδα δραπετεύει ακόμα κι η σιδερώστρα σας...»

Η γυναίκα ανασηκώνει τους ώμους και προσπαθεί να χαμογελάσει.

«Μην το λέτε... Να του τη βάλετε! Δε θέλω όμως να πουν ότι είμαι στο κόλπο: έφερε κανείς κάτι άλλο;»

Στα χέρια του κοινού υψώνονται σκοινιά, λουκέτα, ακόμη και σακιά. Κάποια στιγμή ο μάγος διαλέγει τις χειροπέδες.

2. Τροπικό δέντρο και ο καρπός του. (Σ.τ.Μ.)

«Βάλτε του τις χειροπέδες στα πόδια, δόνια Λόλα. Βεβαιωθείτε ότι έκλεισαν καλά».

Η κυρία περνάει τις χειροπέδες γύρω από τους αστραγάλους του αγοριού. Έπειτα ο μάγος και η εθελόντρια βοηθούν το μαέστρο των αποδράσεων να μπει στο ντεπόζιτο. Χύνεται απέξω λίγο νερό.

«Φοβάσαι;» ρωτάει ο Παδίγια.

Το αγόρι κουνάει αρνητικά το κεφάλι.

«Ωραία. Συνεχίζουμε λοιπόν». Ο άντρας απευθύνεται στο κοινό: «Την προσοχή σας, παρακαλώ, όλα θα συμβούν πολύ γρήγορα. Για τον Χουάν, το να μπει εκεί μέσα θα είναι σαν να επιστρέφει για λίγες στιγμές στην κοιλιά της μητέρας του».

Τα βλέμματα καρφώνονται στο αγόρι που ρουφάει αέρα και καθώς βυθίζεται χύνεται έξω κι άλλο νερό. Η δόνια Λόλα βοηθάει τον Παδίγια να βάλει το καπάκι. Ύστερα εκείνος χτυπάει το ντεπόζιτο.

«Υπάρχουν λέξεις κενές, που μονάχες τους δε λένε τίποτα». Η φωνή του Παδίγια γεμίζει το χώρο. «Είναι λέξεις που χρειάζονται άλλες για ν' αποκτήσουν νόημα: εδώ, εκεί...»

Ακούγεται ένα χτύπημα μέσ' από το ντεπόζιτο. Κατόπιν άλλο. Ο Παδίγια οργώνει τη σκηνή. Ένας ψίθυρος σηκώνεται απ' το κοινό

«Βρίσκομαι εγώ εδώ πάνω κι εσείς εκεί κάτω; Ή μήπως είμαστε όλοι εμείς εδώ μέσα και οι υπόλοιποι εκεί έξω; Πού είναι τώρα ο Χουάν; Γιατί πριν από λίγα δευτερόλεπτα βρισκόταν εδώ...» Ο άντρας χτυπάει το ντεπόζιτο και σβήνουν τα φώτα.

Αμέσως μετά ανάβει και πάλι ο προβολέας. Η λογική του τεχνάσματος λέει πως το αγόρι θα έπρεπε να έχει διαφύγει, αλλά η σκηνή εξακολουθεί να είναι άδεια. Τότε όλα γίνονται βιαστι-

κά: ο Παδίγια προσπαθεί ν' ανοίξει το ντεπόζιτο. Η περιστασιακή βοηθός κοιτάζει από δω κι από κει. Έξω, κωδωνοκρουσίες και τυμπανοκρουσίες έχουν σμίξει. Και η όψη του μάγου σκοτεινιάζει, σαν να έπεσαν απότομα πάνω στο κεφάλι του χρόνια και χρόνια δουλειάς.

ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ Ι η περίπτωση του Ρώμου Αγιάλα

Τορεόν, Σεπτέμβριος του 2010

Πώς κατασκευάζονται οι αναμνήσεις; Μεταβάλλονται, συμφιλιώνονται, ωριμάζουν με το χρόνο; Ή ξεθωριάζουν αργά όπως οι εφημερίδες στον ήλιο; Ίσως, κάποιες φορές, τα γεγονότα να κατακάθονται στη μνήμη σαν τα λασπόνερα, που στην αρχή μάς εμποδίζουν να δούμε αυτό που διαισθανόμαστε κοντινό. Όπως και να 'χει, η ανασύσταση ενός αποσπάσματος μνήμης με χρήση διαφόρων πηγών είναι σαν να ξυρίζεσαι μπροστά σε σπασμένο καθρέφτη: οι εκδοχές αντιφάσκουν σε κάποιες λεπτομέρειες και συμπίπτουν σε άλλες.

Δεν ξέρω να πω πόσα χρόνια μου πήρε να γράψω αυτό το βιβλίο: δεκαπέντε, αν ανατρέξω στην ημέρα που ο Ρώμος Αγιάλα έφτασε στο ιατρείο μου για πρώτη φορά, το Σεπτέμβρη του 1995. Αδυνατούλης, νεαρός, το βλέμμα βλοσυρό. Για να συνοψίσουμε την ιστορία του θα μπορούσαμε να κάνουμε χρήση μιας φράσης που εφηύρε ο ίδιος: *η ανασύσταση του παρελθόντος είναι σαν ένα παζλ που τα κομμάτια του δεν μπορούν να θηλυκώσουν*. Σ' αυτή την περίπτωση τα αποσπάσματα είναι άξια ενός νουάρ μυθιστορήματος, και δεν αναφέρομαι μονάχα στη δολοφονία

του Φαρίντ Σαμπάχ, που θα συνέβαινε μετά από χρόνια: μιλάω για την εποχή που οι δίδυμοι μπήκαν εσωτερικοί σ' ένα ιησούτικο σχολείο, για ένα ερωτικό τρίγωνο που κατέληξε σε τραγωδία, για έναν αυταρχικό πατέρα συνηθισμένο να μεροληπτεί στην εφαρμογή του νόμου, για μια οικογενειακή ιστορία σημαδεμένη από την ενοχή.

Η αλήθεια είναι πως το 1995, όταν γνώρισα τον Ρώμο, δε σκέφτηκα πως θα έγραφα τελικά βιβλίο γι' αυτόν. Δεν το σκέφτηκα ούτε εννέα χρόνια μετά, όταν βγήκε από τη φυλακή, παρότι εκείνη την ημέρα ήμουν πεπεισμένος πως το παλικάρι είχε καταδικαστεί άδικα. Τον θυμάμαι να περνάει την πύλη βλοσυρός, κρατώντας ένα σακίδιο που περιείχε τα λίγα πράγματα που είχε αποφασίσει να κρατήσει από την περίοδο του εγκλεισμού του: δύο πακέτα Κάμελ, την προσωπογραφία σε λάδι του Σαν Χουάν δε λα Κρους,³ μια κασετίνα με πινέλα, γυαλόχαρτα και λίγο στουπέτσι.

«Είμαι ευχαριστημένος», είπε, αλλά το βλέμμα κι η φωνή του το διέψευδαν. Εκείνη τη στιγμή απέδωσα την πικρία του στο ότι ούτε ο πατέρας ούτε ο αδερφός του βρίσκονταν εκεί για να γιορτάσουν αυτό που εκείνος ονόμασε «η επιστροφή μου στον κόσμο», μετατρέποντας όλο αυτό σε μια στυφή εκδοχή της παραβολής στην οποία ο άσωτος υιός, μετά από μεγάλη περιπλάνηση, δε βρίσκει το δρόμο της επιστροφής. Πριν τελειώσουμε το φαγητό, τον ρώτησα αν ήθελε να συνεχίσει τη θεραπεία και διευκρίνισα πως δεν ήταν απαραίτητο να την κάνει μαζί μου.

Δεν μπορούσα να φανταστώ πως εβδομάδες αργότερα, ακο-

3. San Juan de la Cruz: μοναχός και μυστικιστής ποιητής της ισπανικής Αναγέννησης, προστάτης των ισπανόφωνων ποιητών. (Σ.τ.Μ.)

λουθώντας την τελευταία του επιθυμία, θα ενταφίαζα τις σορούς και των δύο αδερφών κάτω από τη συκιά που έπαιζαν παιδιά και πως μονάχα τότε θα συνειδητοποιούσα αυτό που για χρόνια προσπαθούσε να μου πει ο ασθενής μου.

Από την αρχή ήθελα να γράψω ένα βιβλίο καλά τεκμηριωμένο, αλλά όχι τεχνικής φύσεως. Σκεφτόμουν πως για να τα καταφέρω θα ήταν αρκετό να εκθέσω την υπόθεση με σαφήνεια και ακρίβεια, παραθέτοντας την αλληλογραφία των Αγιάλα, μεταγράφοντας αποσπάσματα από τις συνεδρίες που μαγνητοφωνήσαμε και χρησιμοποιώντας μαρτυρίες για να ανασυστήσω όσα είχαν συμβεί, κυρίως την τραγική δολοφονία του Φαρίντ Σαμπάχ στην «Τελευταία Γουλιά», έγκλημα για το οποίο καταζητούνταν τα δυο αδέρφια. Τα προσχέδια δεν με ικανοποιούσαν όμως: όσο και να προσπαθούσα, δεν κατάφερνα ν' αποκτήσουν οι σελίδες μου την πολυπλοκότητα των γεγονότων στην πραγματική ζωή. Στο χαρτί όλα έμοιαζαν επίπεδα, ψυχρά, στερημένα από το μυστήριο που τύλιγε πάντοτε τη ζωή των Αγιάλα.

Σ' αυτή την κατάσταση βρισκόμουν για πάνω από δύο χρόνια, μουντζουρώνοντας παραγράφους, ώσπου βρήκα το κλειδί όταν είχα πάψει να το αναζητώ. Μια Κυριακή, καθώς περίμενα να σταματήσει η βροχή, μπήκα κάπου να ξεφυλλίσω παλαιά βιβλία. Εκεί πέφτω πάνω σ' έναν τόμο που λέει: «Σ' ένα αυστηρό κλινικό ιστορικό δεν υπάρχει υποκείμενο· τα σύγχρονα κλινικά ιστορικά παραπέμπουν στο υποκείμενο με μια σύντομη φράση (“θήλυ, αλμπίνα, τρισωμική, 21 ετών”) που θα μπορούσε να αναφέρεται τόσο σ' ένα ποντίκι όσο και σ' έναν άνθρωπο. Για να τοποθετήσουμε εκ νέου στο κέντρο το υποκείμενο (το ανθρώπινο ον που πάσχει και παλεύει και υποφέρει)

θα πρέπει να εμβαθύνουμε σ' ένα κλινικό ιστορικό ώσπου να το μετατρέψουμε σε αφήγηση ή διήγηση».⁴

Εκεί βρισκόταν το κομμάτι που έλειπε. Δε σταμάτησα ώσπου να τελειώσει η ανάγνωση, συγκλονισμένος από τον τρόπο με τον οποίο ο συγγραφέας –ένας Εγγλέζος νευρολόγος, κάτοικος Νέας Υόρκης– περιγράφει τα περιστατικά του: αντί να δίνει κλινικές λεπτομέρειες, επικεντρώνεται στις εμπειρίες του ασθενούς: επιπλέον, στηρίζεται σε παραθέματα από τον Μπόρχες, τον Σαίξπηρ, τις Χίλιες και μία νύχτες. Ένωθα ευφορία: αίφνης γινόταν φανερό ότι ως εκείνη τη στιγμή οι Αγιάλα δεν είχαν υπάρξει για μένα παρά ως διάγνωση, ένας φάκελος απολιθωμένος στη μνήμη μου. Για ν' αφηγηθώ τις ζωές τους έπρεπε να βυθιστώ στον κόσμο τους, να κατανοήσω τις εμμονές τους, τους φόβους τους, τον αγώνα του καθενός να ορίσει τη δική του ταυτότητα. Στις σελίδες μου βρίσκονταν οι επιστολές και τα επίσημα έγγραφα, αλλά έλειπε το πικάντικο των λεπτομερειών: ποιο ήταν το αγαπημένο ποτό του καθενός τους, πώς ήταν ντυμένη η Μικρή Κάντε τη νύχτα που την είδαν για τελευταία φορά, πώς ήταν τα μπάνια όπου μαζεύονταν οι Απόστολοι. Υπό το φως των παραπάνω κατανόησα πως οι ιστορίες που μου έλεγε ο Ρώμος στη θεραπεία προσέφεραν ένα υλικό που ως τότε δεν είχα θεωρήσει

4. Αναφέρομαι στο *Ο άνθρωπος που μπερδέψε τη γυναίκα του με ένα καπέλο και άλλες κλινικές ιστορίες*, πρώτο βιβλίο του Όλιβερ Σακς. (Σ.τ.Σ.)

Η πρώτη από τις σημειώσεις του συγγραφέα που αφορούν πρόσωπα ή έργα υπαρκτά ή ανύπαρκτα, καθαρή αναφορά στην πρόζα του Μπόρχες, ο οποίος αντιμετώπιζε το κείμενο ως πολιτισμικό και μεταφυσικό αντικείμενο και το συγγραφέα ως πλάστη, δημιουργό φανταστικών όντων και κόσμων, έναν διανοούμενο που συνομιλεί διαρκώς με τα έργα προγενέστερων μέσα από πραγματικές ή φανταστικές παραπομπές. (Σ.τ.Μ.)

αξιόλογο, για παράδειγμα η περίπτωση των σιαμαίων Ιρανών.⁵

Μια τελευταία διευκρίνιση: αυτό το βιβλίο επικεντρώνεται στη ζωή τού ενός από τους διδύμους Αγιάλα, όμως κατά τη διάρκεια της συγγραφής του συνειδητοποίησα πως ήταν αδύνατον να το κάνω χωρίς να μιλάω για τον άλλον αδερφό. Ωστόσο ο Ρωμύλος εξακολουθούσε ν' αποτελεί μυστήριο για μένα. Δεν ξέρω αν ο τρόπος που τον σκιαγραφώ σ' αυτές τις σελίδες είναι δίκαιος. Εκείνοι που έζησαν μαζί του τον περιγράφουν ως έναν εύγλωττο νέο, με ενδιαφέρον για τα σπορ, την επιστήμη και την τεχνολογία. Ένα χαρούμενο παλικάρι, γεμάτο σχέδια. Αντιθέτως, αρκούσε να πεις δυο κουβέντες με τον Ρώμο για να καταλάβεις πως η σύγκρουση με τον αδερφό του ήταν μια μαύρη τρύπα, ένας δονούμενος άξονας γύρω από τον οποίο περιστρεφόταν σχεδόν όλη του η δράση. Οι συζητήσεις μας ήταν επαναλαμβανόμενες, εξουθενωτικές, στις χειρότερες στιγμές τους περισσότερο καβγάδες του δρόμου παρά παρτίδες σκάκι.

5. Κατά τη διάρκεια του Ιουνίου του 2003 ο Ρώμος μου ζήτησε να του πηγαίνω τα αποκόμματα στη φυλακή τις ημέρες του επισκεπτηρίου. Ποτέ δεν είχε συνεργαστεί καλύτερα στη θεραπεία του όσο εκείνο το καλοκαίρι. Εξαιτίας του τρόπου που ήταν ενωμένες, οι σιαμαίες Λαδάν και Λαλέχ Μπιχάνι μπορούσαν να δουν η μια την άλλη μόνο χρησιμοποιώντας καθρέφτη. Η μεγαλύτερη επιθυμία τους ήταν να χωριστούν κι επί χρόνια έψαχναν γιατρό που θ' αναλάμβανε το ρίσκο να τις χειρουργήσει. Ο θόρυβος στις εφημερίδες οφειλόταν στο ότι ένα νοσοκομείο στη Σιγκαπούρη θέλησε να το προσπαθήσει. Την ομάδα, όπως έγραψε η *El País* στις 10 Ιουλίου του ίδιου έτους, «αποτελούσαν 29 χειρουργοί και 100 βοηθοί. Πήραν μέρος ειδικοί από τη Σιγκαπούρη, τις ΗΠΑ, τη Γαλλία, την Ελβετία, την Ιαπωνία και το Νεπάλ». Οι γιατροί δούλευαν με βάρδιες στο χειρουργείο επί τρεις μέρες. Κατά τη διαδικασία διαπιστώθηκε πως οι εγκέφαλοι των Λαδάν και Λαλέχ ήταν περισσότερο ενωμένοι απ' όσο είχαν υπολογίσει. Απεβίωσαν και οι δύο. (Σ.τ.Σ.)

Πολλές φορές προσπάθησα να τον πείσω πως παρότι είχε ορισμένα φυσικά χαρακτηριστικά κοινά με τον αδερφό του –αδύνατοι, μελαχρινοί, με πινελιές ενός ξεθωριασμένου πράσινου στην ίριδα–, απείχαν παρασάγγας από το να έρθουν αντιμέτωποι με τα προβλήματα των Ιρανών σιαμαίων ή μ’ εκείνα των Τσανγκ και Ενγκ, σιαμαίων των οποίων τη ζωή έφτασε να γνωρίζει με εμμονική ακρίβεια. Εγώ του εξηγούσα πως αυτός και ο αδερφός του όχι μονάχα είχαν γεννηθεί ξεχωριστά, αλλά είχαν και διαφορετικό ταμπεραμέντο και ενδιαφέροντα. Εκείνος όμως γυρνούσε ξανά και ξανά στο ζήτημα. Ένωθε πως όλος ο κόσμος, όλη την ώρα, τον συνέκρινε με τον δίδυμο αδερφό του.

«Πάντα;»

«Δυστυχώς πάντα», ακούγεται στη μαγνητοφώνηση. «Ποιος είναι εξυπνότερος, ποιος είναι ο καλός και ποιος ο κακός, ή αν είν’ αλήθεια πως όταν ο ένας από τους διδύμους αρρωσταίνει, ο άλλος παρουσιάζει κι αυτός τα συμπτώματα».

«Και σε τι νομίζεις ότι οφείλεται;»

«Πού να ξέρω».

«Σκέψου τους σιαμαίους, Ρώμο. Εσύ ο ίδιος είπες ότι ενώ ο ένας ήταν συνεσταλμένος και διάβαζε Σαίξπηρ, ο άλλος ήταν παρορμητικός, αλκοολικός, εθισμένος στον τζόγο...»

«Αυτό λένε τα βιβλία».

«Σύμφωνοι, αλλά πώς ήταν παρορμητικός ο Τσανγκ;» απαντώ. «Ήταν σε σχέση με τους πολλούς ή μονάχα σε σύγκριση με τον αδερφό του; Πόσο αθώα περιστερά ήταν ο Ενγκ;»

Στηριγμένος στο παράθυρο, ο ασθενής μου καπνίζει.

«Εκείνοι δεν είχαν εναλλακτική», συνεχίζω, «ήταν κολλημένοι. Εσύ και ο Ρωμύλος όχι».

«Δεν είναι εμφανής δεσμός, αλλά υπάρχει. Έχω την αίσθη-

ση ότι περισσότερο από αδερφός μου είναι η σκιά μου. Σαν να μην μπορεί να με δει κανείς χωρίς να σκεφτεί τον αδερφό μου».

«Ίσως να είσαι εσύ ο ίδιος υπεύθυνος γι' αυτό. Δεν έχεις σκεφτεί πως αναφέρεσαι πολύ στον Ρωμύλο, πως μιλάς για τα δικά του προβλήματα και όχι για τα δικά σου;»

«Μα το πρόβλημά μου είναι ακριβώς ο Ρωμύλος».